

Hoc carmen tibi cecini senario numero nobile, **A** qui numerus perfectissimus [*Al.*, perfectus] est in suis partibus, te optans esse perfectam in sensibus tuis. Cujus numeri rationem, sicut et aliorum, sapientissimus imperator tuæ perfacile ostendere potest sagacitati; cujus mentis miranda est nobilitas, dum inter tantas palatii curas et regni occupationes philosophorum pleniter arcana curavit scire mysteria, quod vix otio torpens alius quis modo cognoscere studet. Nec tibi a nobis necesse est causas querere rerum, vel rationes physicæ occultas scientiæ, dum illius clarissima quotidie uteris sapientia, ac venerandam intueris faciem. Nec tibi longo laboriosoque itinere de Æthiopia Hierosolyma visitanda est, ut videas Salomonem de rerum disputantem naturis. Ecce juxta te est, quem per tantas terrarum difficultates regina quæsivit Austri. Sed cum eadem celebri laude tibi dicendum est: *Beati viri tui, et beati servi tui, qui stant coram te semper, et audiunt sapientiam tuam. Sit Dominus Deus tuus benedictus, cui complacuiisti, et posuit te super thronum populi tui, eo quod dilexerit Dominus populum suum in sempiternum (III Reg. x, 1 et seqq.).*

O filia Jerusalem, cernite Salomonem nostrum in diademate fulgentem sapientiæ; imitami mores illius nobilissimos; aversamini vitia, colite virtutes. Magna vobis incumbit, si dissimulare non vultis, optime vivendi necessitas, **153** dum apud eum quotidie versamini [*Al.*, conversamini], in quo totius honestatis habetis exemplar, quatenus per præsentis [*Al.*, per præsentis] illius sacratissimos mores ad ejus cum eodem pervenire mereamini præsentiam, de quo ipsa cecinit Sapientia: *Ferculum sibi fecit rex Salomon de lignis Libani; columnas ejus fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum media charitate constravit propter filias Jerusalem (Cant. III, 9, 10).*

LITANIA

SEU PRÆCATIO AD CHRISTUM.

Miserere, Domine, miserere, Christe.

^a Ex cod. ms. Tegernseensi.

^b In codice ms. Sanct-Gallensi, quo Canisius (Tom. II Thes. Monument. Edit. Basnagii, pag. 377) usus est, post præcedens distichon alii sequebantur versus, qui an ad Eulaliam vel ad epistolam illi scriptam pertineant, cum potius variorum locorum inscriptiones sint, merito dubitatur. Ita vero sonant:

Dum sedes lætus pulchra possessor in aula,
Tum miseros stantes esse memento foras.
Ut... tibi perpetuum qui tradidit istam
Jamque domum clemens Christus in arce poli.

Tu misericordia mea, miserere mihi.

Miserere, Domine, miserere, Christe, ut credam in te.

Miserere, Domine, miserere, Christe, ut cognoscam te.

Miserere, Domine, miserere, Christe, ut diligam te.

Miserere, Domine, miserere, Christe, ut sperem in te.

Miserere, Domine, miserere, Christe, ut anima mea vivat in te.

Miserere, Domine, miserere, Christe, ut caro mea exsultet in te.

Miserere, Domine, miserere, Christe, ut vita mea proficiat in te.

B Miserere, Domine, Deus Pater, gloria mea, vita mea.

Miserere, Christe Salvator, salus mea, fortitudo mea.

Miserere, Spiritus Paracletus, consolatio mea, illuminatio mea.

Miserere, Domine, Deus Trinitas et Unitas.

Te laudo, te adoro, te confiteor.

Pax mea, spes mea, laus mea, lux mea.

Pulchritudo mea, beatitudo mea.

Tibi laus, tibi gloria, tibi gratiarum actio semper ubique in sæcula sempiterna.

^a CARMEN.

Quid mystice significant palmæ in manibus gestari solitæ.

Candida florigeris lucent ceu lilia campis

Fulgeat in meritis sic pia virgo sacris ^b.**C** Versibus exponam breviter, quid palma amice ^c

Significet, manibus quas nos portabimus omnes.

Palma tui signum, magne est Rex Christe, triumphi.

Palma docet nostram ipsos nos vincere carnem,

Palma est mercedis signum celeste futuræ.

Hæc palma hortatur vitam sperare futuram.

In cruce pendentis Christi est victoria prima.

Vincere nos ipsos non est victoria parva.

Tu te vince, precor, semper te vince, amica

Sitque tui Christus merces finisque laboris.

Frigora qui fugiat, veniat sua membra fovere,

Ad me prægelidus nempe viator ovans.

Crux sacra Dei fulgescit sanguine summi,

Nos nostranique simul protegat alma domum.

Hæc pateat charis jam janua semper amicis,

Qui læto quærant pectore namque patrem.

Ic requiescit ovans abbas, sanusque resurgat

Quem tua conservet dextera, Christe potens.

Sit tibi Christus amor, potus, cibus, omnia Christus,

Lux, via, vita, salus, laus, venerando Pater.

^c Forte leg., amicæ, scilicet exponam amicæ.

154 OPUSCULUM SEPTIMUM.

DE CONFESSIOE PECCATORUM AD PUEROS SANCTI MARTINI.

EPISTOLA ^a.

Dilectissimis in Christo filiis, bonæque spei ado-

lescentulis, qui in ecclesia summi pontificis protectorisque magni beati Martini Domino Jesu [*Al.*, Deo

^a In cod. ms. S. Emmerami titulus est: *Epistola et admonitio Albini ad pueros et adolescentulos, id est,*
PATROL. CJ.

Jesu] deservire videntur, atque ab ecclesiasticis erudiuntur magistris in Domino Deo [Ms., in domo Dei] ego Albinus [Cod. S. Em., Alcuinus] bene cupiens salutis vestræ, æternæ prosperitatis [Al., salutis vestræ prosperitatem] in Christo Domino salutem.

I. Desiderans vos, filii charissimi, in salutem animarum proficerestrarum, ideo aliquas paterno affectu vobis admonitiones dulci sermone dirigere studui, ut per eas præsentis vitæ prosperitatem et futuræ, Deo miserante, beatitudinem habere mereamini, et fragiles vestræ ætatis annos in Dei servitio edocti ad perfectum senectutis diem adducere. Vos quoque, sancti Patres, lumina hujus fraternæ congregationis, doctores et ductores in omni bonitate juventutis, deprecor, ut admoneris eos, id est, discipulos vestros, ut studiose discant quæ Deo placent [Al., placeant], et ad salutem animarum pertinent suarum: quatenus ex illorum profectu et prosperitate vos perpetuum apud Dominum [Al., apud Deum] habeatis mercedem. Exhortamini illos, sobrie, caste, pudice, cum omni humilitate et obedientia Deo servire in bonis moribus, et sancta conversatione, et religiosa castitate, et maxime de confessione peccatorum suorum: quia multæ sunt contra adolescentulos diabolicæ fraudis insidiæ in desiderio carnali et cæteris adolescentiæ vitiis.

II. Sed nihil, Deo donante, proficit in sua diabolus malitia, si puram volunt juvenes facere confessionem, et fructus dignos pœnitentiæ agere, id est, ut vulneribus vulnera non superadjiciant, et sanata non resaucient. [Salutare] siquidem pœnitentiæ est remedium pœnitendæ iterum non perficere. Scriptum est enim: *Pœnitentibus Deus dedit partem justitiæ* [Vulg., *viam justitiæ*] (Eccii. xvii, 20). Age igitur pœnitens, propria scelera confiteri [Cod. Vat., confiteri], pande per confessionem tuæ iniquitatis secretum. Nota sunt Deo quæ in occulto fecisti; quæ si non dixerit lingua, non poterit celare conscientia. Frustra intra parietes tua æstimes [Ms., æstimas] crimina abscondi. Patet [Cod. Vat., Pate] Deo omne quod absconditum putas: et si hominis oculos in peccatis effugere valeas, nullatenus tamen Dei aspectum latere poterit, quidquid in occulto gesseris. Dic per confessionem peccata, antequam iudicis iracundiam sentias. Crede mihi, totum veniale erit quod peccasti, si confiteri non erubescas: et per pœnitentiam purgare curaberis [Cod. S. Em., curaveris, al., per pœnitentiam curare non cessaveris], dicente Psalmographo: *Dixi* [Vulg. add., *confitebor*] *adversum me injustitias meas Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei* (Psal. xxxi, 5). Expectat Dominus a nobis confessionis sacrificium, ut præstet nobis delectabile indulgentiæ munus, qui vult omnes homines salvos fieri et neminem perire:

de confessione. Conjicit Canisius epistolam hanc eandem esse ac librum *De auriculari confessione*, quem inter Opera Alcuini recenset Balæus; et forsan merito. Constanter tamen titulum hic præfixum præfe-

A eo dicente et in alio Scripturæ loco: *In quacunque die peccator conversus fuerit, vita rivet, et non morietur* (Ezech. xxxiii, 12, 15). O singulare clementissimi judicis beneficium! O magnificum divinæ pietatis thesaurum! Propter hoc a peccantibus vult confessionis munus accipere, ut non inveniatur, quod ulcisci debeat. Non simus ingrati tantæ benevolentiæ Redemptoris nostri: qui magis vult [Cod. Vat., *ma-vult*] ignoscere quam punire; magis salvare quam perdere. Acquiritur Domino, quod non punitur in servo: et multum confertur auctori, si deputatus pœnæ veniæ condonetur. Nec optat ulcisci, qui 155 paratus est misereri: ipso de se per Prophetam dicente: *Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat* [Ibid., 11]. Ecce verus vitæ auctor, qui non vult peccantis mortem, sed convertentis [Al., *con-versi*] vitam. Unde et in Evangelio ipsa ait Veritas: *Sic erit gaudium in cælo coram Patre vestro et angelis ejus super uno peccatore* [Ms., *super unum peccatorem*] pœnitentiam agente (Luc. xv, 7): et in Propheta: *Dic tu injustitias tuas prior, ut justificeris* (Isai. xliii, 26). Ecce benignus est largitor veniæ, qui præbet pro lucro [Ms., *luctu*] temporali æternitatis gaudium, ipso dicente: *Beati qui lugent nunc, quoniam ipsi consolabuntur* (Matth. v, 5): et alio loco: *Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos* (Matth. xi, 28). Ait enim, ut diximus: *Dic tu prior injustitias tuas, ut justificeris* [Vulg., *Narra si quid habes, ut justificeris*], et non condemneris: ut maneat in te præmium pœnitentiæ, non vindicta peccatorum.

III. Nunquid quasi nescius Deus nos confiteri hortatur peccata, qui priusquam gesta essent, præsciebat: cujus providentiæ omnia patescunt occulta? Tunc enim poteris perfectum consequi beneficium medicinæ, si non celes medico tuæ vulnera conscientie. Opinor enim, nisi interpelletur medicus, non curatur ægrotus. Confessio tua medicina est vulnorum tuorum, et salutis tuæ certissimum subsidium. Homo ægrotus a medico quærit medicinam, qui sæpe incerto [labore] desudat in ægroto. Deus vero sine labore sanat, sine tarditate medicamenta veniæ præstat, si devota lacrymis scripta in auribus pietatis suæ legatur pœnitentiæ [Ms., *pœnitentia*]. Nemo te, homo, melius reficit quam qui fecit; nec alius sanat, nisi qui flagellat et curat; solus enim novit operis sui fragilitatem, qui hoc tantum exspectat, ut fatearis; mora non erit, ut saneris: qui per prophetam Ezechielem ait: *Cum conversus fueris et ingemueris, tunc salvaberis* (Ezech. xxxiii).

IV. Datur nobis a benignissimo iudice locus accusandi nosmetipsos in peccatis nostris coram sacerdote Dei, ne iterum accuset nos in eis diabolus coram iudice Christo. Vult ut ignoscantur [in hoc sæculo], ne puniantur in futuro. Igitur pius Pa-

runt cod. mss. BASNAGE. — De pueris, eorum oblatione in monasteriis, studiis ac disciplina, consule D. Edmundi Martene Comment. in cap. 59 reg. S. Ben.

ter, dum videt per pœnitentiam peccata nostra a nobis damnari, gaudet misereri, et proprium exercere munus misericordiæ in pœnitentes optat, sicut per Isaiam testatur prophetam : *Ego sum, qui deleo iniquitates tuas* (Isai. XLIII, 25); et iterum : *Convertimini ad Dominum Deum vestrum, quoniam* [Cod. S. Em., quia] *misericans et pius est, patiens et multæ misericordiæ* (Joel. II, 13). Hoc sciens beatus David ait : *Peccatum meum cognitum tibi feci, et iniquitates meas non operui* (Psal. xxxi, 5) : e contra si peccatum, quod fecerit homo, negatur [tegatur], pœna reatus accumulatur; quia punitur contumacia in sceleris negatione. Sed dicis forsitan : Me terret meorum magnitudo peccatorum. Quinimo tanto magis insistendum est tibi, o peccator, in medicina confessionis, ne pereas in putredine vulnerum, si medico erubescis aperire multiplices ulcerum dolores. Nullatenus divinæ abundantiam clementiæ numerositas tuorum superare poterit peccatorum. Ne tardes de die in diem, dicit Scriptura, *converti, quia nescis quid superventura pariat* [Cod. S. Em., pariet] *dies* (Eccli. v, 8). Quia qualem te ultimus invenerit dies, talis iudicaris [Ms., iudicaberis]. Nec te voluit Deus diem illum præscire, ut semper paratus esses : qualem optas ante iudicem te stare, talem te præpara, dum habes tempus operandi. Esto negotiator devotus. Eme tibi regnum Dei pœnitentiæ lucris, memor Dominum dicentem : *Pœnitentiam agite, et* [Al., ecce] *appropinquabit vobis regnum Dei* (Matth. II, 5).

V. Pro te igitur, o juvenis, Deus homo factus est, ut te redimeret, et seipsum tradidit in mortem, ut te salvaret in vitam : quid tu jaces in morte scelerum ? Surge et dic : *Pater, peccavi in cælum* (Luc. xv). Adduc tibi tuæ pœnitentiæ testem fidelem. Munda vis habere vestimenta, quare non multo magis quæris mundam te habere animam ? Sordidus procedere non vis in conspectu hominum; quare non multo magis times sordidum peccatis te [Al., sordidus peccatis procedere] procedere in conspectu Dei ? Lava te lacrymarum fonte, ne quid in te ejus oculis majestatis offendant. Quis, rogo, cadens non quærit surgere ? Quis infirmatur, et non desiderat convalescere ? Quis periclitatur, et non optat evadere ? Pœnitebit te postmodum tarditatis, si non cogitaveris, quid animæ tuæ proficiat ad salutem. Exsurge, fili, exsurge, placare Patrem pœnitentia, quem offendisti scelere. Confitere culpam, ut saneris a medico. Esto in tua sollicitus salute. Si tu ipse tui ipsius non habes curam, quis tibi ad salutem prodesse poterit; vel quis tibi fidelis erit, si tu ipse tibimet infidelis esse probaberis [Cod. S. Em., probaris]? Infidelitas est magna, [te] non **156** curare de salute tua; te morientem in peccatis, non resuscitare per pœnitentiam. Quanto longius recessisti pro scelerum magnitudine a Deo, tanto fortius per pœnitentiam appropinquare studeas. Clemens pater paratus est te accipere, si tu non tardaveris reverti. Aspera tibi videtur conversio, carnalia relinquere desideria; sed multo durior conditio æternis te ardere flammis, et pro modica [Cod.

Vat., pro modici] temporis luxuria pœnis tradi perpetuis. Quanti modo infernalibus deputati tormentis converti voluissent, si spatium illis daretur convertendi ! Omnia quidem hujus sæculi dura, in comparatione tormentorum infernalium levia et quodammodo jucunda videntur. Servisti diabolo in luxuria, servire [Ms., servi] Christo in castitate; utriusque rei finem attende. Illa siquidem, id est, luxuria hominem mittit in flammam. Castitas charitati conjuncta nos deducit in regnum Dei. Revertere in viam, de qua aberrasti. Jejunii corpus afficitur [Ms., afficiatur], sed pulchritudo animæ paritur [Ms., repletur]. Vilis sit corporis cultus; sed ipse præcipuus est sanctitatis ornatus. Vigiliarum assiduitas in orationibus et in laude Dei angelicæ est imitatio vitæ. Parcus cibus pastus est animæ. Si habes unde, pauperibus porrigere manum [Cod. S. Em., unde pauperibus porrigere manum possis], quia manus pauperis gazophylacium est Christi. Nec de opere misericordiæ te juste excusare poteris, dum calix aquæ frigidæ mercede remunerabitur perpetua : visitare infirmos, mœrentes consolari, hospitibus occurrere, fame vel siti laborantes reficere, possessio est regni Dei in cœlis, sicut in Evangelio legitur (Matth. xxv). In talium, o fili, operum executione [Cod. Vat., excusatione, mæte], peccatorum remissio adhibetur; insuper et perpetuæ beatitudinis præstat ingressum.

VI. Noli degeneris animi esse. Dei Filius in baptismo consecratus es : sed tam excellens nobilitas, non nisi [magna] morum dignitate conservari poterit. Cœlestis Pater, imo omnium Dominus peccatis subditos dedignatur habere filios. Excute de collo tuo jugum captivitatis diabolicæ. Recurre ad pietatem paternæ dilectionis. Revertere ad Dominum [Al., Deum], fili, revertere, et ex mortuo revivisce, et ex perditio reparare. Quærit ovem bonus pastor errantem, et amplius de inventa, quam non perdita gratulatur, humeris suis inter angelicos revehit cœtus (Luc. xv). Animadvertite clementissimam Dominicæ pietatis sententiam dicentis : *Non enim veni vocare justos, sed peccatores* (Matth. ix, 13), in pœnitentiam. Vocat ergo Dominus ad pœnitentiam peccatores, quia magis optat salvare quam damnare, et plus cum sanctis nos gaudere, quam cum diabolo punire. Vocat nos per seipsum; vocat per Scripturas sanctas; vocat etiam per doctores catholicos, ut revertamur ad eum, qui paratus est nos accipere, si nos non erimus pigri ad eum venire. Audiamus beatum Joannem evangelistam ad pœnitentiam nos exhortantem. Dicit enim in Epistola sua : *Si dixerimus, quia peccata* [Al., peccatum] *non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est : si autem confessi fuerimus peccata nostra, fidelis et justus est Deus, ut nobis peccata nostra dimittat, et mundet ab omni iniquitate* (I Joan. I, 8). Si nullus est sine peccato, quis est, qui pœnitentia non indigeat, quæ sine confessione vix fructuosa fieri valet ? Consideremus beati Jacobi apostoli præceptum dicentis : *Confitemini*

alterutrum peccata vestra (Jac. v, 16). Recordemur quod Redemptor noster publicanum peccatorem se confitentem Pharisæo se in sua laudanti justitia prætulit. Scit enim Conditor noster fragilitatem naturæ nostræ; ideo medicamenta pœnitentiæ vulneribus nostris perdonavit. Dicamus cum Propheta : *Sana me, Domine, et sanabor*. Item : *Domine, sana animam meam, quia peccavi tibi* (Jer. xvii).

VII. Idcirco, charissimi filii, festinate ad confessionis medicamentum. Aperite vulnera in confessione, ut medicamenta salutis proficere valeant in vobis. Transeunt hujus vitæ dies, et incerta est hora unicuique nostrum, qua [*Cod. Vat.*, quia] revertatur pulvis in pulverem, et spiritus redeat ad Dominum, qui dedit illum, ut judicetur secundum opera sua. Auditura erit tunc anima, quidquid hic copulata carne gessit in occulto. Si nunc erubescit confiteri peccata sua, et per pœnitentiam emundari [*Mss.*, emendari], stabit accusator malignus contra eam, qui quondam suggestit illi, ut peccaret, si nos neglexerimus prævenire faciem judicis in confessionibus [*Mss.*, in confessione]. Quæcunque enim humiliter confitemur in nostris peccatis, nihil horum diabolus

A habet potestatem nobis objicere in illo tremendo iudicio nostræ vitæ. Agite nunc, juvenes, adolescentes et pueri, liberate vosmetipsos de diabolica servitute. Concurrite per pœnitentiam ad clementissimam omnipotentis Dei pietatem. Nolite per desideria carnis vestræ perdere gaudia cœlestia, et æterni regni inter angelicos cœtus beatitudinem; sed confortate vosmetipsos, et viriliter [agite et] pugnate cum adversario vestro, ut fideliter [*Mss.*, feliciter] mereamini coronari cum sanctis Dei, et perpetuam cum illis possidere gloriam. Et vos, sanctissimi hujus familiae magistri et patres, docete filios vestros pie, sobrie, et caste vivere coram Deo in omni humilitate, obedientia et sanctitate, et puram facere sacerdotibus Christi confessionem peccatorum suorum, et pœnitentiæ lacrymis abluere sordes luxuriæ carnis, nec eas iterum repetere, quia posteriora vulnera pejora sunt prioribus : scientes vosmetipsos salutis filiorum vestrorum æternam habere apud Dominum remunerationem, quatenus quorum ministeriis utimini in terris, eorum prosperitatis mercedem habeatis perpetuam in cœlis.

BEATI FLAGGI ALBINI

SEU

ALCUINI

CAROLI MAGNI MAGISTRI

OPERUM PARS QUINTA. --- OPP. HAGIOGRAPHICA.

157 MONITUM PRÆVIUM.

Sicut beatus Alcuinus se cultui sanctorum, in cœlis meritorum suorum gloria coronatorum atque intuitiva Dei visione æternum lætantium, apprime semper addictum fuisse multis in locis variisque, quæ in hisce operibus legere est, monumentis testatum facit; ita etiam nullum studium detrectavit, quod per amicos ab ipso exactum fuit, ut Vitas quorundam sanctorum virorum vel de novo compilaret, vel incultas emendaret, vel prolixiores, ob usum faciliorem in compendium contraheret : aut demum in formam sermonis qui populo ad ædificationem proponi posset, redigeret. Et quidem quæ illi occasio fuerit Vitas sanctorum Vedasti, Richarii, et Willibrordi scribendi vel exornandi, ipsemet in epistolis seu præfationibus satis edocet : breve vero scriptum de Vita sancti Martini, quod in duas partes veluti duos sermones divisum est, præfatione destituit, et 158 prima quidem pars a Quercetano edita fuit ex priori quadam editione Parisiensi anni 1610 (a) et duobus codd. mss. Altera vero ex ms. cod. Puteanorum fratrum. Utraque eodem epilogo ac iisdem pene verbis terminatur; hinc suspicamur cum clar. scriptore Hist. Lit. Franciæ, tom. IV, pag. 318, num. 24, scriptum utrumque primitus unum fuisse

C opusculum, post hæc vero in duos sermones divisum, et epilogum totius opusculi priori etiam parti adjectum. Sanctus Odilo abbas testatur (*Bibl. Cluniac.*, pag. 204) Alcuinum Vitam sancti Martini a Severo Sulpitio scriptam *dictis plenioribus elucidasse*. Verum cum Vita hujusmodi plenior nullibi compareat, neque Vitæ Alcuini scriptor illius mentionem faciat, credam apud sanctum Odilonem pro plenioribus legendum esse *plamioribus dictis*; quod de hisce duobus scriptis, breviori ac planiori, quam apud Sev. Sulpitium legitur, stylo exaratis, et ex illo mutuatis, apte intelligitur.

Vitæ sancti Vedasti Alcuinus non primus auctor, sed emendator fuit, prout ipse præfatur initio epistolæ dedicatoriæ ad Radonem abbatem. Quæ autem fuerit Vita illa ante conscripta, non satis constat. Andreas du Chesne, tom. I Script. hist. Francorum illam esse censet ex qua is nonnulla pro exornandis gestis Clodovei I regis excerptis; et quam deinceps Godefr. Henschenius tom. I Febr., sub nomine Vitæ brevioris, ex mss. Vedastinæ vulgavit. Verum adeo hæc Vita differt ab hac ab Alcuino scripta, ut illa non emendata, sed penitus in aliam mutata censeri possit; hinc Henschenio non improbabile

(a) In fine Hist. S. Gregorii Turonensis